

JEGYESOKTATÁS DIÓHÉJBAN

A) Lelkipásztori alapelvek

A római Nemzetközi Kateketikai Kongresszus erőteljesen hangsúlyozta, hogy a korszerű hitoktatásnak a felnőttek felé kell fordulnia. (Lásd 12. számunkat. Szerk.) Erre keresve sem lehet jobb alkalmat találni a jegyesoktatásnál. Természetesen az volna az eszményi, ha a házasság rendkívül komplex kérdését teológusokból, pszichológusokból, szociológusokból, orvosokból és más szakemberekből álló, jól felkészült előadógárda világítaná meg több előadásban. Azonban sokszor kénytelen a lelkipásztor egyedül elvégezni ezt a feladatot, s hozzá még mindössze egyetlen óra áll rendelkezésére. Nyilvánvaló, hogy mindent nem mondhat el. Az azonban még az adott körülmények között is lehetséges, hogy néhány vonással megrajzolja a katolikus házasság eszményét, s egyúttal megvesse egy esetleges későbbi lelkipásztori kapcsolat alapját. Az alábbiakban ilyesféle megoldásra szeretnénk példát adni. (Feltételezzük, hogy a jelentkezők a vallásban némileg járatosak. Más különben előbb a katolikus hit elemeit is meg kell velük ismertetnünk, ami egy óra alatt természetesen lehetetlen.)

A kérdést egzisztenciálisan és antropológiai alapon tárgyaljuk. Nem indulhatunk ki elvont tételekből, vagy jogi sémákból, mert ezt hallgatóink eleve idegennek érzik. Hanem abból indulunk ki, hogy ők szeretik egymást, majd ezt a szeretetet vesszük elemzés alá, s ezzel tudatosítunk bennük sok nem sejtett dolgot. Így egyúttal érdeklődést és meghitt hangulatot teremtünk, a visszatetsző bizalmaskodást pedig kerüljük. A házasságot úgy mutatjuk be, mint a szeretet beteljesedését, a házasság céljait, mint a szeretet gyümölcseit. A célok sorrendjét tudatosan felcseréljük, s nem a gyermekáldással kezdjük, hanem a mutuum adjutorium-mal. A szentségi jelleg szervesen illeszkedik a gondolatmenet egészébe, nehogy a fiatalok valami idegen testnek érezzék. A házasság erkölcsi követelményeit is elsősorban mint a szeretet követelményeit mutatjuk be, hogy ezekben ne „kívülről” adott szabályokat lássanak. A házassági erkölcs sok kényes pontjáról nem szólunk; mert egyrészt úgy sincs időnk, hogy alaposan kifejtjük őket, másrészt aggodalmaskodó, tudálékos megnyilatkozásnak minősíthetnék. Arra azonban utalnunk kell, hogy az ilyen problémákra is mindig van megoldás.

A mondottakat optimista szemlélet hatja át. Nem mintha nem volnánk tudatában a mai házasságok rendkívül súlyos problémáinak, hanem mert hiba volna szembekerülni a fiatalok egészséges optimizmusával. Természetesen naívnak sem szabad látszanunk, hanem megértő jóbarátnak. Stílusunk legyen közvetlen, de kerüljük az intimitások nyílt feltárását, mert a lelkipásztortól

bizonyos, életformájából eredő tartózkodást elvárnak a legmodernebb hívek is. Hallgatókul átlagos műveltségű városi fiatalokat tételezünk fel. (A falu és város közötti különbség már úgysis megszűnőben van.) Kívánatos, hogy az előadás dialógussá alakuljon át a fiatalok hozzászólásával, kérdéseivel, stb. S méginkább kívánatos, hogy az egész jegyesoktatás ne felülről jövő „tanítás” legyen, hanem közös keresése Isten megvilágosító szavának.

B) A jegyesoktatás lefolytatása

Kedves Fiatalok, Önök szeretik egymást és házasságot akarnak kötni. Mindketten érzik, hogy milyen felelősségteljes lépésre készülnek, és tudják, hogy nagyrészt ennek a sikerétől függ további életük harmóniája és kibontakozása. A házasságra alaposabban kellene készülni, mint a legnehezebb életpályára, ez azonban sajnos sokszor nincs így. Nekünk sincs most másra lehetőségünk, mint hogy együtt átgondoljuk: igazi és teherbíró-e az a szeretet, amely egymásra találásuk óta kinyílt a lelkükben és hivatta van arra, hogy egy életen át erőforrás legyen mindkettőjük számára. Ebben szeretnék ma segíteni, s megmutatni azt, hogy egy férfinak és nőnek egymás iránti szeretete hogyan válik teljessé a katolikus házasságban.

Kérdezem: Szereti-e valaki igazán a másikat, ha minden szépet elmond neki, amit írók és költők valaha papírra vetettek, de amikor a másik kéri, hogy ehelyett inkább segítsen neki a házimunkában, akkor kifogásokat talál? Az igazi szeretetben nem a szó a legfontosabb, hanem a tett. Akit szeret az ember, azért mindent meg akar tenni, még akkor is, ha az számára megerőltető, vagy lemondással jár. Az igazi szeretet **áldozatos**, „nem keresi a magáét” (1 Kor 13, 5).

Továbbmegyek: Hiába tesz meg valaki a másinak mindent, ha készségének időbeli határt szab. Az igazi szeretet nem egy, nem tíz esztendőre szól, nem visszavonásig, vagy kiábrándulásig, hanem **örökre**. Ha valaki később fel tud bontani mindent, most sincs benne igazi szeretet.

De amennyire messze nyúlik időben a szeretet, térben annyira „szűk”. Akit valaki szeret, azon nem osztozkodik senkivel, s nem is tűri, hogy más is úgy közeledjék hozzá, mint ő. Vagyis a szeretet **kizárólagos**. Nincs ezzel ellentétben az általános felebaráti szeretet. Az a közös emberestvériség következménye és követelménye. A hitvesi szeretetben ennél több van.

Lehetne az igazi szeretetnek még sok-sok más vonását is megrajzolni. De ennyi is megmutatja, hogy a szeretet a házasságban teljeseedik be. Mert mi a házasság? Szentség, amelyben egy férfi és egy nő felbonthatatlan élet szövetséget köt és Istentől kegyelmet nyer, hogy házastársi kötelességeit híven teljesítse. Azt mondtuk, hogy a szeretet áldozatos, ezért van szó házastársi kötelességekről. Azt mondtuk, hogy kizárólagos, ezért a házasság egy férfi és egy nő életszövetsége. És azt mondtuk, hogy a szeretet örök,

azért ez a szövetség felbonthatatlan, holtomiglan-holtáiglan tart. A házastársi szeretet minden szeretetnek emberileg legtökéletesebb és legbensőségesebb formája.

A hívő ember azt is tudja, hogy a házasság nem merő emberi vonzalomra épül, hanem az Örök Szeretet műve, ezért a házastársakat kegyelmi kötelek fűzi egymáshoz, vagyis a házasság szentség. Krisztus Urunk világosan megmondta: „Nem olvastátok-e, hogy a Teremtő kezdetben férfinak és nőnek teremtette őket és azt mondta: a férfi ezért elhagyja atyját és anyját és feleségéhez csatlakozik és a kettő testben egy lesz? Így már nem ketten vannak, hanem csak egy test. Amit tehát Isten egybekötött, ember szét ne válassza” (Mt 19, 4-6). Szent Pál apostol a házasság viszonyát ahhoz a viszonyhoz hasonlítja, amelyben Jézus Krisztus és az ő egyháza van (vö. Ef 5, 21-33). A házasság nem egyszerű szerződés, hanem szentség. A házastársak nemcsak a szeretet szövetségét kötik meg, hanem ezzel Isten kegyelmének sajátos forrását nyitják meg egymás számára. A házasság nem börtön és nem teher, mint a kiábrándult emberek mondogatják, hanem a szeretet csúcspontja, és természetfölötti erőforrás.

Ha természetes és természetfölötti síkon ennyire egygé válnak a házastársak, akkor érthető, hogy a házasság alapértelme és egyik célja: egymás kölcsönös kiegészítése. A teremtés hajnalán úgy látja az Atya, hogy „nem jó az embernek egyedül lennie” és elhatározza, hogy hozzáillő segítőt terem. Ezt a teremtőt szót sok ősi monda is visszhangozza, amikor azt emlegeti, hogy az ember keresi „a másik felét”, s akkor lesz boldog, ha megtalálta. Ezt sejtli meg a mindennapok embere is, amikor házasságától várja boldogságát. És valóban: a boldogság egyik fő eleme — azt mondhatjuk, minden ellenkező látszat ellenére a legfőbb eleme — az, hogy az ember szeret és őt is szeretik. A házasságtól akkor lehet boldogságot várni, ha mindkét fél önzetlen szeretettel fordul egymáshoz.

A férfi és a nő természeténél fogva egymásra van utalva. A férfi gondolkodása általában elvont, a nőé gyakorlati. A férfit elsősorban a gondolat és az értelmi belátás vezeti, a nőnek az érzelmi világa gazdagabb. A férfit a tárgy valóság köti le inkább, a nőt a személy. A férfinak általában nagyobb a testi ereje, a nőnek az ügyessége. Az értékek közül a férfi az igazra mozdul meg inkább, a nő a szépre, meg a jóra. A férfit arra alkotta az Isten, hogy felfedezze a világot s erőit fogja szolgálatába, a nőt meg arra, hogy azt széppé és meghitté tegye. S még hosszan lehetne sorolni az egymásra utaltság példáit, — ami persze nem jelenti azt, hogy a szerepek minden esetben okvetlenül így vannak megosztva.

Mennyi mindent tud nyújtani az ember a másinak, ha szereti! És mégis, némelyek éppen ettől az önzetlen adástól félnek. Pedig a szeretetnek az az egyik legkülönösebb tulajdonsága, hogy mennél többet ad az ember, annál gazdagabbá válik. Jaj a házasságnak, ha mindkét fél azt nézi, milyen hasznot

húzhat a másiktól, ha pl. a nő a férfitől csak anyagi jólétet, vagy társadalmi pozíciót vár, a férfi meg feleségétől csak kényelmes otthont és bőséges ellátást, de egyik sem akar a másik kedvéért valamiről is lemondani. Nem azt mondjuk, hogy ezek a dolgok rosszak, hanem hogy nem elsődleges tényezői az életnek. Ha mindketten azzal a lelkülettel állnak a másik mellé, hogy „mit tudok neked nyújtani“, megjöhet a többi is. De ha két önző ember kerül össze, csak addig tart a kapcsolatuk, amíg van mit elvenni a másiktól. Tehát természetes, hogy a férfi a „harmadik műszakban“ segít a feleségének, és azt sem kell nógatni, hogy varrjon fel egy leszakadt gombot férje kabátjára.

A házasság másik nagy, középponti kérdése és célja: a gyermekek. Férfi és nő alapvető élettani különbsége az élet továbbadására szolgál. Akik szeretik egymást, ajándékoznak egymásnak, sőt önmagukat is odaadják. A gyermek is ajándék, méghozzá a legnagyobb ajándék, mert kettőjük élete egybeforr benne, mert mindkettőjük vonásait hordozza, mert benne egymást és önmagukat is láthatják. A gyermek a házasságban nem teher és alkalmatlan jövevény, hanem a házastársi szeretet kivirágzása. Ugyanakkor az ősi emberi tapasztalat és a modern tudomány egyaránt vallja: egészséges lelkű emberek nevelődésének a harmonikus családi élet a legbiztosabb talaja. Igaz, hogy a gyermekek vállalása sok áldozatot és lemondást követel a szülőtől, mégis általuk tapasztalja meg az ember élményszerűen az Úr Jézus mondásának igazát: Jobb dolog adni, mint kapni.

Házasságban lélekben készen kell állniok gyermekek elfogadására, készen kell állniok Isten teremtő gondolatának a szolgálatára, következésképpen arra is, hogy házasesetüket az Ő természetbe írt törvényei szerint éljék. Azért bűn ezen a téren a visszaélés, mert a természetörvény az Alkotó akaratát fejezi ki. Vajon azt jelenti ez, hogy az embernek a gyermekáldás kérdésében rá kell bíznia magát a szervezet élettani törvényeire és esélyeire? Azt, hogy az Anyaszentegyház elítél mindent, amit manapság családtervezés néven szokás emlegetni? Korántsem! Hiszen az értelem világosságát is Isten gyújtotta fel az emberben, az is a természetéhez tartozik, köteles is vele élni. Éppen mert értelemmel felruházott lény, felelős is tetteiért. Tervezni tehát a családi élet dolgaiban is szabad, sőt kell is. De rövidlátó gondolkodás volna, ha valaki önzésből és kényelemszeretetből az áldozatot ki akarná küszöbölni az életéből.

Természetesen előfordulhatnak egy család életében nehéz idők, sőt hosszabb szakaszok is, amikor emberileg megoldhatatlannak látszik újabb gyermek vállalása. Hogy akkor mi a megoldás, arról most korai volna beszélni. Akik gyakorolják a vallásukat, tudják, hogy az élet személyes helyzeteire leginkább a gyóntató atya közvetíti az Isten üzenetét. Az majd segít mindent tekintetbevéve kialakítani lelkiismeretük állásfoglalását. Az Anyaszentegyház nagyon jól tudja, hogy a gyermek vállalása mennyire komoly gondja a

házasoknak. A Szentatya rendkívül felkészült tudós bizottságot küldött ki az idevágó kérdések tanulmányozására, sőt maga is hozzászólt, hangsúlyozva az áldozatos lelkületet, de azt is lehetővé téve, hogy a szokottnál jobban tekintettel legyünk kinek-kinek egyéni körülményeire. De szomorú az, ha a házastársak szinte menekülnek a gyermekáldástól. Hiszen a gyermek valóban „áldás”, a gyermekek világrahozása és fölnevelése közvetlen részesedés Isten teremtő és gondviselő munkájában. Érdekes megfigyelni, hogy éppen a sokgyermekes családok légköre szokott a legvonzóbb és legkiegyensúlyozottabb, legboldogabb lenni, minden gond és küzdelem mellett is.

Azt szinte mondanunk sem kell: a szülői felelősség arra is kiterjed, hogy gyermekeiket megfelelően gondozzák, neveljék, lelki és szellemi javakban részesítsék. Csupán azt emeljük ki, hogy a szülő köteles a gyermek lelkét megnyitni az Isten felé is. Mi azt valljuk, hogy a vallás javai az emberi életnek az alapja, s ezért a szülőnek kötelessége, hogy gyermekét imádságra tanítsa, gondoskodjék róla, hogy a hit dolgaiban járatos legyen, hogy az Egyháznak kegyelmi életet élő tagja legyen. Az így nevelt gyermek szüleit is annál jobban fogja tisztelni és szeretni.

Szükséges még visszatérni ahhoz, ami a házastársi szeretetnek egyenes következménye, s amivel szemben mégis annyian értetlenül állnak, hogy ti. a házasság felbonthatatlan. Ezt azt jelenti, hogy házastársa életében senki új házasságot nem köthet. Amikor az Úr Jézus ezt kijelentette, természetörvényt fogalmazott meg. Jó azt is észrevennünk, hogy az emberek értetlensége nem értelmi okokból fakad, hanem szenvedélyek diktálják. Némelyek szerint, ha kihűl a szeretet, az élet pokollá válik, s jobb, ha a férj és feleség elválik. Feleletünk: a szeretet nem személytelen erő, amely „kihűl”, hanem egymáshozfordulást jelent, ezért az egész élet folyamán szükség van arra, hogy kisebb-nagyobb figyelmességgel, szolgálattal újra meg újra föllevenítsék. Ezzel sok mindent meg lehet előzni. Azt elismerjük, hogy lehetnek súlyos egyéni tragédiák, betegségek, stb. De ilyenkor is tekintettel kell lenni egyrészt a másik fél helyzetére, másrészt a közösség javára. Jónak lehet-e tartani azt, ha egy ember feltételezett boldogsága miatt gyermekek maradnak szülők nélkül, otthon nélkül, és más családok élete is felbomlik? Mindez súlyos veszély az egész társadalomra nézve.

Azzal természetesen minden józan embernek számolnia kell, hogy az együttélés éve alatt sok olyan emberi fogyatékoság és hiba előtűnik, amit most még nem látnak egymásban. A megoldást erre is az egymás iránti szeretet fogja megadni. Ez a szeretet a mostani magasfeszültségű formájából átalakul meghitt bensőséggé, de akkor sem lesz kisebb, mint most, feltéve, hogy törekszenek önzetlenek maradni. Azt is jó tudni, hogy mint minden emberi kapcsolatnak, a házasságnak is vannak válságos időszakai. Az őszinteség és az áldozatos lelkület a kölcsönös szeretet erejében és Isten kegyelmével túljuttat ezeken is.

Végül arra emlékeztetek, hogy a házasság szentségét egymásnak szolgáltatják ki, amikor a templomban kijelentik, hogy házastársul veszik, ill. fogadják egymást. A lelképásztor csak tanú ennél, az Egyház megbízottja. Nehogy a lélekemelő pillanatokban zavarba jöjjenek, idézzük fel az esketés főbb mozzanatát. (Magyarázat a rituálé szerint, röviden!)

Magától értetődő, hogy szentséget csak tiszta lélekkel szabad kiszolgáltatni is, felvenni is. Ezért kívánja meg az Anyaszentegyház, hogy esküvő előtt a menyasszony is, a vőlegény is tisztítsa meg lelkét a bűnbánat szentségében, és áldozzon is. Gyakorló katolikus ezt természetesnek találja, de előfordul, hogy valaki ilyenkor döbben rá, hogy régen gyónt, és most idegenkedik tőle. De hogyan lehetne áldás életüknek ezen a nagyjelentőségű fordulóján, ha nem azzal kezdenék, hogy nagyon őszinték Istenhez is, saját magukhoz is? Nem kell félni, a gyóntató nem „botránkozik meg” semmin, hiszen az irgalmas Isten nevében annak bocsánatot közvetíti, sőt őszinteségéért és jóakarataért becsüli a gyóntót.

Míndezzel Isten iránti kötelességüket teljesítik. De arra is emlékeztetnem kell, hogy mint állampolgárokat a Magyar Népköztársaság törvénye kötelezi Önöket, hogy az ő megbízottja, az illetékes anyakönyvvezető előtt is jelentsek ki házasságkötési szándékukat. Ezt természetesnek kell tartanunk, hiszen — amint említettük is — a házasság nem magánügy, és az együttélésnek erkölcsi, jogi, anyagi, stb. következményei vannak, amelyek mélyen áthatják a közösség életét, s amelyekből sokféle jog és kötelezettség is származik, és ez végeredményben érinti az államhatalmat. Ez az ún. polgári esküvő. Ennek a templomi esküvő előtt kell megtörténnie, és az akkor kapott hivatalos írást be kell mutatni az eskető papnak.

A hallottak alapján most már számot tudnak adni maguknak, milyen és mekkora szeretettel indulnak házasságukba. Láthatják, hogy az áldozatos, örök és kizárólagos szeretet hogyan találja meg teljességét a házasságban, értik azt is, hogy a házasság miért szentség, és azt is, hogy mi a célja és értelme. Ha volna bármilyen kérdeznivaló, vagy tisztáznivaló, kérem, álljanak elő vele bátran . . .

Az Anyaszentegyház most azt kívánja, hogy a jó Isten adjon erőt és kegyelmet, hogy tiszta, szép szeretetük a házasságban beteljesedjék.

Veszelovszky Albin

BŰN ÉS BŰNHÓDÉS

(A bűntudat és a gyónás pszichológiájához)

Az isteni akarat az egész világrend forrása, minden valóság alapja és normája. Aki megfontoltan elfordul tőle, az a valótlanság sémibe vevő súly-